

## **Emlékeztető az MTA Magyar Nyelv a Tudományban Elnöki Bizottsága és a Könyv- és Folyóirat-kiadó Bizottsága 2023. április 24-i üléséről**

Meghívott vendégek:

Monok István, az MTA KIK főigazgatója  
Holl András, KIK Informatikai főigazgatóhelyettese  
Bilicsi Erika, KIK Szakinformatikai Osztály osztályvezetője  
Soós Sándor, KIK Tudománypolitikai és Tudományelemzési Osztály osztályvezetője

Az ülés tárgya: annak megbeszélése, hogyan növelhető a magyar nyelvű tudományos folyóiratok, különösen az MTA által támogatott magyar nyelvű tudományos folyóiratok presztízse, láthatósága, olvasottsága.

Tímár Dávid, a Nyelvtudományi Kutatóközpont könyvtárvezetője felmérést készített arról, hogy 50 MTA által támogatott és 30 MTA által korábban támogatott folyóirat hogyan tesz eleget 13, a tudományos presztízst, a láthatóságot és az olvasottságot elősegítő formai kritériumnak. Elsősorban a láthatóságot, feldolgozhatóságot biztosító formai jegyek tekintetében volna szükség előrelépésre. A vizsgált folyóiratoknak kevesebb mint 70 %-a használ DOI azonosítót és angol kulcsszavakat, és kb. 80%-a tartalmaz angol nyelvű összefoglalókat. 25 %-uk használja a sztenderdizált szerkesztési gyakorlatot, sztenderdizált megjelenést és könnyű feldolgozhatóságot elősegítő OJS rendszert.

Az MTA Könyvtára 2014 óta kész részt vállalni e formai elvárások teljesítésében, azaz, a szerkesztőségek helyett igény esetén

- át tudnák vállalni az irodalomjegyzékek (szakirodalmi hivatkozások) DOI azonosítóval való ellátását;
- feltöltenék a cikkeket OJS szoftverbe;
- regisztrálnák a DOI azonosítókat (beleértve az irodalomjegyzék DOI azonosítóit is, ami az idézettségnek az MTMT-ben való rögzítéséhez szükséges);
- feltöltenék a cikkek adatait az MTMT-be;
- a cikkek PDF példányait archiválnák a REAL repozitóriumban;
- tanácsadással segítenék bekerülésüket a nemzetközi indexelő adatbázisokba.

Mindehhez a szerkesztőségeknek a lapszámok tördelése előtt kapcsolatba kapcsolatba kellene lépniük a könyvtár munkatársaival.

Az MTA KIK munkatársai által is támogatott technikai megoldások révén kialakítható volna egy hazai kontextusú folyóirat-besorolási rendszer, mely a magyar nyelvű publikálást is ösztönözhetné. Ehhez meg kellene vizsgálni az egyes technikai-formai kritériumok teljesülése, valamint a folyóiratok beágyazottsága, értékelése (azaz, a bibliometriai és a scientometriai mutatók) közötti összefüggést. A vizsgálat eredménye alapján a Könyv- és Folyóirat-kiadó Bizottság ajánlhatná, később pedig feltételül szabhatná folyóirat-támogatási pályázatában egyes kritériumok teljesítését, illetve az MTA Könyvtárral való együttműködést.

Az ajánlott technikai megoldások segítségével a nemzetközi adatbázisokban is növelhető volna a magyar nyelvű tartalmak láthatósága. A Scopus például kész nemzeti nyelvű adatok feldolgozására.

A tudományos folyóiratok listájának megállapítására, a folyóiratok esetleges rangsorolására az MTA tudományos bizottságai hivatottak, de szükséges az MTMT-vel való együttműködés is.

A mennyiségi mutatókon alapuló folyóirat-rangsorok természetesen nem helyettesítik a szakmai, tartalmi értékelést, de segítséget nyújtanak hozzá.

Kívánatos volna, ha az MTA Könyvtár és Információs Központ egységes platformot hozna létre a magyar nyelvű tudományos folyóiratok számára, kizárólag e folyóiratok működtetésével megbízott, hozzáértő, teljes állású munkatársakkal. E platformon a határainkon túl kiadott magyar nyelvű folyóiratoknak (például a romániai Nyelv- és Irodalomtudományi Közleményeknek) is helye volna. A platform befogadhatna az MTA által nem támogatott tudományos folyóiratokat is, de ezek több száz tételből álló listáját meghatározott követelmények felállításával szűkíteni kellene. Bizottságaink javasolják az MTA Elnökségének egy ilyen platform (egy nemzeti OJS) megteremtését.

Jelentősen növelhetné a magyar nyelvű folyóiratok olvasottságát és ezáltal presztízsét a cikkeik szabad hozzáférhetősége. Ehhez az MTA KIK a Creative Commons licencet ajánlja. Jó volna azt a számos nemzetközi tudományos folyóirat által követett gyakorlatot is átvenni, hogy a potenciális olvasók (például az adott szakterület tudományos társaságának tagjai) emailben értesítést kapnak minden új folyóiratszám megjelenéséről és a szám tartalmáról.

A magyar nyelvű tudományos folyóiratok, köztük az élő és élettelen természettudomány szakfolyóiratai is, fontos szerepet játszanak az új tudományterületek magyar szókincsének megteremtésében és elterjesztésében, másrészt a szélesebb szakmai közönségnek az új eredményekről való tájékoztatásában, a tudományos utánpótlás érdeklődésének felkeltésében. A magyar közpénzből finanszírozott természettudományi kutatások esetében jogos elvárás lehet a magyar nyelven való publikálás. (A bölcsészettudományok területén ez nyilvánvaló; ott a nemzetközi folyóiratokban való publikálást kell bátorítani.) A magyar nyelvű természettudományos közlemények ösztönzésére a hazai – például OTKA – pályázatok elbírálásakor jutalmazni lehetne a magyar nyelvű publikációkat, illetve elő lehetne írni a kutatási eredmények magyar nyelven való disszeminációját is. Segíthetné az új tudományos eredmények magyar nyelven való megjelenését, ha a folyóiratok közölnék a tudományterületükön angolul megvédett PhD és DSc disszertációk magyar nyelvű összefoglalóit.

É. Kiss Katalin  
az MNYT EB elnöke

Madas Edit  
a KFB elnöke